

TÜRK MÜZİĞİ EĞİTİMİNDE YENİ BİR YAKLAŞIM: AÇIK DERS*

Şerife GÜVENÇOĞLU¹ Alper ZENGİNTAŞ² Yusuf Ekin GÜVENÇOĞLU³

Öz

Türk Müziği öğretiminde, eserleri günümüze kadar ulaşmış olan besteci, hanende, sazende, müzikolog ve müzik teorisyenlerinin yetişmesine araç olmuş olan meşk sisteminin başarısı yüzyıllardır bilinmektedir. Ancak günümüz koşullarında, gerek öğrenci sayısının fazlalığı, gerek toplumsal yapıdaki değişimler neticesinde meşk sisteminin uygulanması geçmişe göre azalmış, kamuya açık okullardan ziyade, özel kurslarda ya da birebir yapılan eğitimlerde tercih edilebilir hale gelmiştir. Günümüz bilgisayar teknolojisinin yardımı ile tüm dünyada son on yıldır, toplu eğitimde ve uzaktan eğitimde Açık Ders sistemi daha çok tercih edilmeye başlamıştır. Bu çalışmada, aynı öğretim görevlisinin İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Müzik Teorisi bölümündeki Türk Müziği Solfej ve Teorisi II adlı dersi, mevcut öğretim yöntemi ve söz konusu yeni öğretim yöntemi ile uyguladığı durumdaki, dersi alan öğrencilerin dönem sonu sınav başarıları karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma sonucunda, iki öğretim yönteminin harmanlanarak, Türk Müziği öğretiminde kullanılmasının, mevcut müzik öğrencilerinin başarısını artırdığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Türk Müziği Eğitimi, Meşk, Öğretim Yöntemleri, Açık Ders

A NEW APPROACH IN TURKISH MUSIC EDUCATION: OPEN COURSE

Abstract

The success of the meşk system in Turkish Music education is well known as a means in the education of composers, hanende, sazende, musicologists and music theorists the works of which have reached our day. However, the application of the meşk system has decreased in our day due to the excessive number of students as well as the changes in social structure thus becoming a system that is preferred in private courses or one-to-one courses rather than public schools. Open Course system started to be preferred during the past decade in both collective education and remote education thanks to the developments in computer technology. This study compares the end of semester examination success of students for the for both the current education method and the aforementioned new education methods in Turkish Music Solfege and Theory II course that is part of the curriculum in the Music Theory department of the Istanbul Technical University State Conservatory. It was observed as a result of this comparison that the use of both these methods as one single blend in Turkish Music education increases the success of current music students.

Keywords: Turkish Music Education, Meşk, Education Methods, Open Course

1. GİRİŞ

Günümüz müzik okullarının kurulduğu döneme kadar Türk Müziği öğretiminde kullanılan meşk yöntemi, usta çırak ilişkisine dayalı, işitsel tekrar temelli bir öğretim yöntemidir. Bu yöntem vasıtasıyla, yüzyıllar boyunca büyük müzik adamları yetişmiştir. Meşk sisteminde, bir

*Bu çalışma, 2013-2014 Eğitim Öğretim Dönemi Bahar yarıyılında, İTÜ BAP (Bilimsel Araştırma Proje) birimi desteği ile yürütülen “*Türk Müziği Öğretiminde Etkileşimli Bir Yöntemin Uygulanması Ve Başarısının Araştırılması*” adlı proje çalışmasından uyarlanarak hazırlanmıştır.

¹ Yrd. Doç., İstanbul Teknik Üniversitesi, Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı, Müzik Teorisi Bölümü, guvencoglus@itu.edu.tr, serguv@gmail.com

² İTÜ Sosyal Bilimler Yüksek Lisans Öğr., İstanbul Teknik Üniversitesi, Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı, Müzik Teknolojileri Bölümü, azengintas@gmail.com

³ Teknolojist, İTÜ Elektrik-Elektronik Fakültesi, Arı Teknokent, Arneca, ekinguvencoglu@gmail.com

öğretici ve bir öğrenci bulunur. Bu öğretici, aynı zamanda kendinden önceki nesilden gelen öğreticinin öğrencisidir. Bu öğreticiden öğrenciye intikal silsilesi adeta bir zincir gibi nesilden nesile Türk Müziğinin aktarılmasında en önemli etken olagelmıştır (Gerçek, 2008:151-158).

Meşk Sistemi aynı zamanda, öğrencinin öğreticiyi taklit ederek müzik öğrenmeye başladığı bir sistem olduğundan öğrencinin, öğreticide bulunduğu varsayılan doğru ve estetik icra bilgisi ve teorik bilgiye günümüzde kullanılan sisteme nazaran daha etkili bir şekilde haiz olabilmesini de olanaklı kılmaktadır. Çünkü Türk Müziğinin yapısından kaynaklanan bazı nüanslar, nota yazısı ile doğru biçimde aktarılamamaktadır. Bu nedenle Türk Müziği'nin, meşk sistemi ile günümüzdeki notaya dayalı öğretim yönteminin birleştirilerek öğrenciye sunulması, en akılcı yöntem olacaktır.

Son elli yılda giderek artan bir hızda gelişen bilgisayar teknolojisi, günümüzde hayatın hemen her alanına girdiği gibi, eğitim alanında da oldukça yoğun bir şekilde kullanılmaya başlamıştır.

Ancak ülkemizdeki müzik eğitimcileri arasında, bu teknolojik gelişmelerin kullanım oranı, dünya ile yeterince paralel değildir (Beşer, 2009:112).

1999 yılında MIT'de⁴ başlatılan Open Course Ware sisteminin başarısı görüldükten sonra kısa sürede iki bin civarında dersin notları, ders videoları, derste verilen ödevler ve sınavlar MIT'in Open Course Ware internet sitesinde yayınlanmaya başladı. MIT'in öncülüğünü yaptığı bu sistem, 2010 Mart ayı itibarıyla ayda 900.000 kişi tarafından kullanılan bir sistem haline gelmiştir (d'Oliviera ve diğerleri, 2010:525526).

Türkiye'de ise Açık Ders Malzemeleri adıyla, Türkiye Bilimler Akademisi'nin 19 Ekim 2006 tarihinde başlattığı proje, ülke çapında birçok üniversite tarafından desteklenmiştir (Türkiye Bilimler Akademisi, 2011:5). Ancak sistemdeki ders sayısı, diğer ülkelerdeki ders sayısı ile kıyaslanamayacak kadar düşüktür ve müzik ile ilgili bir derse de rastlanılamamıştır (<http://www.acikders.org.tr/course/>, 01.06.2015).

2. YÖNTEM

Bu araştırmanın konusu olan, Türk Müziği eğitiminde, meşk sisteminin teknoloji yardımıyla var olan eğitim metoduna entegre edilmesi ve bunun başarısını araştırmak üzere, deney dersi olarak İTÜ TMDK bünyesindeki tüm bölümlerin ortak dersi olan Türk Müziği Solfeji ve Teorisi II adlı ders seçilmiştir. Deney grubu olarak dersi o dönem alan sınıf, kontrol grubu olarak da öğretim görevlisinin önceki dönemlerdeki aynı dersinin sınıfları seçilmiştir. Bu iki grup arasındaki karşılaştırma; bölümlerine göre öğrenci final sınav notu ortalamalarının ve genel sınıf final sınav notu ortalamalarının karşılaştırılması şeklinde yapılmıştır.

Deney grubundaki öğrencilerin erişimine açık bir web sitesi hazırlanarak, öğrencilerin okuldaki örgün eğitimlerinin yanı sıra ders notlarına, ders videolarına ve dersin tüm diğer içeriğine erişebilmeleri sağlanmıştır. Bu web sitesi aracılığı eğitim dönemi boyunca teorik ve uygulamalı sınavlar da yapılmıştır.

⁴ Massachusetts Institute of Technology

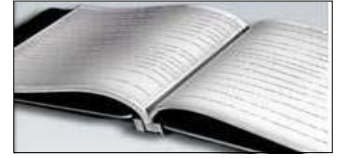
AKADEMİKBAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 51

Eylül – Ekim 2015

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN: 1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN
www.akademikbakis.org

Meşk sisteminin getirdiği, bol tekrar, doğru icraya kolay erişim niteliklerini teknoloji yardımıyla sağlayabilmek için dersin müfredatındaki eserler kanun eşliğinde iki farklı akortta/tonda solfej olarak kayıt altına alınmıştır. Bu kayıtlar, söz konusu web sitesinde öğrencilerin istedikleri zaman dinleyebilecekleri bir şekilde sunulmuştur. Böylelikle öğrencilerin eserlerin solfejlerini doğru entonasyon ile istedikleri zaman dinleyip bunu hafızalarına almaları kolaylaşmıştır.

Dersin müfredatı içindeki örnek eserlerin notaları tashih edilip, bilgisayar ortamında tekrar yazılmıştır. Bunun yanında dersin teorik notları da bilgisayar ortamında tekrar yazılmıştır. Dersin tüm yazılı içeriği yine söz konusu web sitesinde öğrencilerin her an erişebilecekleri bir şekilde sunulmuştur.

Dönem boyunca örgün öğretim kapsamında yapılan dersler görüntülü olarak kaydedilip bu kayıtlar da web sitesi aracılığı ile öğrencilere sunulmuştur. Ayrıca, İTÜ TMDK bünyesindeki bazı öğretim görevlilerinin dersin müfredatındaki makamları çalgılarıyla ve sözlü olarak anlattıkları videolar da öğrencilere web sitesi aracılığı ile sunulmuştur. Böylelikle öğrencilere dersi farklı öğretim görevlilerinden dinleme imkânı sağlanmıştır.

3. BULGULARIN ANALİZİ

Araştırma sonucu elde edilen bulguların analizinde, deney ve kontrol gruplarındaki öğrencilerin dönem sonu başarı notları, okuldaki bölümlerine göre sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırma esnasında, dönem sonu sınavına girme hakkını derse devamsızlık neticesinde kaybeden öğrencilerin ve dönem sonu sınavına girme hakkı bulunmasına rağmen sınava girmeyen öğrencilerin notları göz ardı edilmiştir.

Deney grubu olarak bu yöntemin uygulandığı tek bir sınıf bulunmaktadır. Kontrol grubu olarak da aynı öğretim görevlisinin bu dersi önceki dönemlerde verdiği toplam dokuz farklı sınıf bulunmaktadır. Sınıfların not ortalamaları, genel olarak ve bölümlere göre ayrı ayrı karşılaştırılmıştır. Böylelikle bu yöntemin, farklı bölüm öğrencileri üzerindeki etkisini daha net bir şekilde görmek amaçlanmıştır. Bazı dönemlerde bazı bölümlerden hiçbir öğrenci dersi almadığı için bu bölümlerin ortalamaları hesaba katılmamıştır.

İTÜ TMDK bünyesindeki Müzik Teknolojileri, Müzik Teorisi, Müzikoloji, Ses Eğitimi ve Türk Halk Oyunları bölümlerine göre dönem bazında ayrı ayrı ortalamalar hesaplanıp bunlar da karşılaştırılmıştır. Ortalamalar alınırken, virgülden sonraki iki hane, aritmetik olarak yuvarlanmıştır.

4. BULGULAR

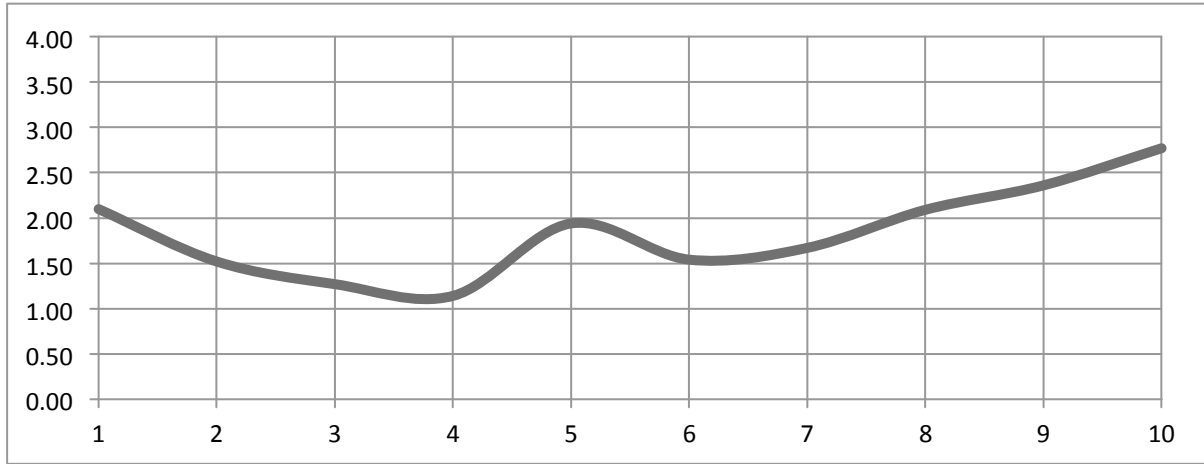
Aşağıdaki tabloda dokuz kontrol grubu ve bir deney grubunun genel not ortalamaları listelenmiştir. Kontrol grupları kronolojik olarak sıralanmıştır. Kontrol grupları KG kısaltmasıyla, deney grubu ise DG kısaltmasıyla gösterilmiştir. Notlar 4'lük sistemde yazılmıştır.

Tablo 1: Genel not ortalamaları

KG 1	KG 2	KG 3	KG 4	KG 5	KG 6	KG 7	KG 8	KG 9	DG
2,10	1,52	1,27	1,14	1,94	1,54	1,67	2,09	2,36	2,77

Bu genel ortalama serisini bir grafik üzerinde incelemek gerekirse aşağıdaki gibi bir grafik ile karşılaşmaktayız.

Şekil 1: Genel not ortalamaları

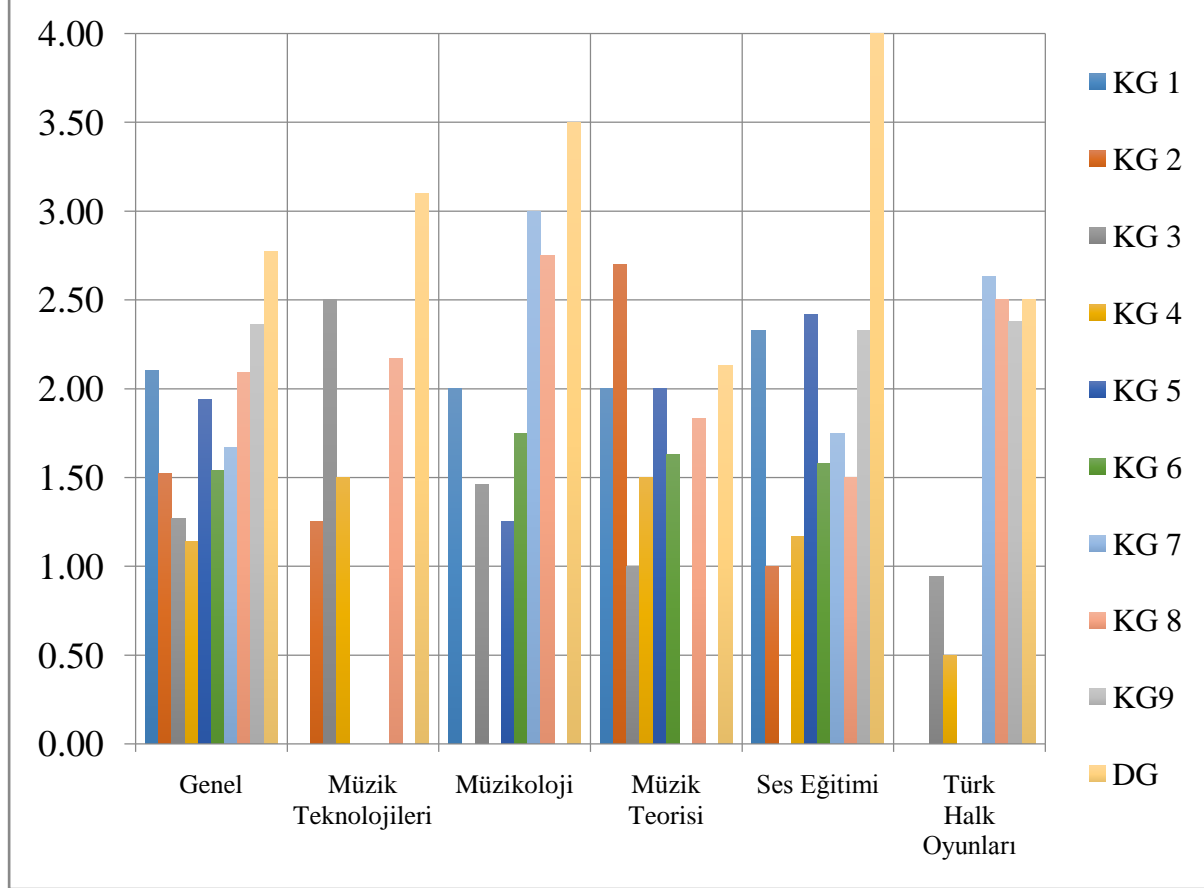
Aşağıdaki tabloda ise, kontrol ve deney gruplarının bölümlere göre ayrı ayrı ortalamaları gösterilmiştir. Veri olmayan dönemler için VY kısaltması kullanılmıştır.

Tablo 2: Bölümlere göre not ortalamaları

	KG 1	KG 2	KG 3	KG 4	KG 5	KG 6	KG 7	KG 8	KG 9	DG
Genel	2,10	1,52	1,27	1,14	1,94	1,54	1,67	2,09	2,36	2,77
Müzik Teknolojileri	VY	1,25	2,50	1,50	0,00	VY	VY	2,17	VY	3,10
Müzikoloji	2,00	VY	1,46	VY	1,25	1,75	3,00	2,75	VY	3,50
Müzik Teorisi	2,00	2,70	1,00	1,50	2,00	1,63	0,00	1,83	VY	2,13
Ses Eğitimi	2,33	1,00	VY	1,17	2,42	1,58	1,75	1,50	2,33	4,00
Türk Halk Oyunları	VY	0,00	0,94	0,50	VY	0,00	2,63	2,50	2,38	2,50

Bu ortalamaları bir grafiğe döktüğümüzde ise aşağıdaki gibi bir tablo ile karşılaşmaktayız.

Şekil 2: Bölümlere göre not ortalamaları

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Alanında bir ilk olma özelliği taşıyan bu çalışmanın sonucunda elde edilen bulgular neticesinde görülmektedir ki, Türk Müziği öğretiminde, meşk sisteminin teknoloji yardımıyla örgün öğrenimde kullanılması, öğrenci başarısının artırılmasında bir etken olmaktadır. Çünkü günümüzdeki mevcut öğretim yöntemiyle Türk Müziği öğretiminde olmazsa olmaz teorik ve pratik uygulama çalışmaları yani “meşk” dediğimiz öğrenme yöntemi sadece dersteki zaman dilimi ile sınırlı kalmaktadır. Oysaki dersin içeriğinin doğru biçimde özümsemesi için bol tekrar ve pratik yapmaya ihtiyaç vardır. Çalışmadaki web sitesi sayesinde dersin içeriğine kolayca erişim sağlanmış ve bu ihtiyacın karşılanması mümkün olmuştur. Çalışma tamamlanıp kontrol grupları ile deney grubu karşılaştırıldığında ortaya çıkan veriler çalışmanın başarılı olduğunu göstermiştir. Sonuç olarak; meşk sisteminin getirdiği avantajların, açık ders temelli bir yöntemle gerek örgün öğrenimde gerekse uzaktan eğitimde kullanılmasının, Türk Müziğinin gelecek nesillere doğru bir şekilde aktarılması için var olan öğretim yöntemine göre daha olanaklı olacaktır.

AKADEMİKBAKİŞ DERGİSİ

Sayı: 51

Eylül – Ekim 2015

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN: 1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası
Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN
www.akademikbakis.org

Eğitim/Öğretim Sistemimizde Böyle Bir Projeyi Uygulamaya Almamızla;

- Eğitim sistemimizde standardizasyon sağlamanın yanında sistemin devamlı yenilenebilme ve güncellenebilme özelliği nedeniyle niteliksel bir gelişme olacaktır.
- Öğrencilere ve kullanıcılara sunulması yukarıda belirttiğimiz niteliksel gelişmelere çok önemli katkılar kazandıracaktır.
- Sistemin öğrencilerin dışında isteyen herkesin kullanımına açık olması Türk Musikisi ve uygulanan diğer dallarda önemli pozitif ivmeler sağlayacaktır.
- Sistemin okul dışı eğitime açık ve uygulanabilir olması, açılacak yurt içi ve yurt dışı kurslar ile İTÜ TMDK'na önemli ekonomik girdiler kazandıracaktır.
- Sistem İstanbul Teknik Üniversitesi'ndeki Ninova ve Türkiye Bilimler Akademisi'nin (TÜBA) AçıkDers web sitesi üzerinden ülke içinde ve dünyada en çok ilgi ve merak uyandıran Türk Müziğini öğrenme fırsatı yaratacaktır.
- Uygulanacak sistemin her an yinelenabilir olması nedeniyle sahip olacağı dinamik özellik öğrencilerle organik ilişkiyi geliştirecektir.

Önceki paragrafta belirttiğimiz üzere öğrencilerle organik ilişkinin gelişmesine sağlayacağı katkı öğrencilerin derslerdeki başarısını da arttıracaktır.

Bu projenin uygulayıcısı olarak bizlerin önerisi;

Böyle bir sistem İTÜ TMDK eğitim sisteminin bütününe uygulanmalıdır.

Bu sistemin uygulanması ile İTÜ TMDK tarihsel birleşimi yerine getirerek Türk Müziğine toplumda olan ilgiyi artıracaktır.

Bu bağlamda sınırlı olanaklara sahip İTÜ TMDK'nayüksek öğretim sistemi ve devletin önemli katkılar sağlaması kanısındayız.

KAYNAKÇA

Beşer, U. (2009). Müzik Eğitimcileri ve Teknoloji Kullanımı. Sosyal Bilimler Enstitüsü YL Tezi.

Behar, C. (1998). Aşk Olmayınca Meşk Olmaz: Geleneksel Osmanlı/Türk Müziğinde Öğretim ve İntikal. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

d'Oliviera, C., Carson, S., James, K., & Lazarus, J. (30.07.2010). MIT OpenCourseWare: Unlocking Knowledge, Empowering Minds. Science, 329 (5991).

Gerçek, İ. H. (2008). Geleneksel Türk Sanat Müziğinde Meşk Sisteminden Notalı Eğitim Sistemine Geçişle İlgili Bazı Düşünceler. A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi (38).

Türkiye Bilimler Akademisi. (2011). Açık Ders Malzemeleri Projesi Tanıtım Kitapçığı. Ankara.

Türkiye Bilimler Akademisi. (03.05.2013). Dersler. 1 Haziran 2015 tarihinde Ulusal Açık Ders Malzemeleri: [http:// www.acikders.org.tr/course/](http://www.acikders.org.tr/course/) adresinden alındı